

Posamezne številke: Ka-
vadne Din — 50, ob ne-
deljah Din 1—

TABOR* izhaja vsak dan, razven
nedelje in praznikov, ob 18. uri
da umom naslednjega dne ter stare
mesecno po pošti D 10—, za in-
teraktivno D 18—, dostavljen na dom
D 11—, na izkaznice D 10—
Inserati po dogovoru.

Naroda se pri upravi "TABORA",
MARIBOR, Jurčičeva ulica 11v, 4.

Poština plačana v

TABOR

Posamezne številke: Ka-
vadne Din — 50, ob ne-
deljah Din 1—

UREDNIŠTVO se nahaja v Mar-
iboru, Jurčičeva ul. št. 4, I. nad-
stropje. Telefon intern. št. 274.
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4, pritličje, domo. Tele-
fon št. 24. Št. 515 poštnoštevilni
oznaka št. 11.747.

Na naročila brez denarja se ne
vzira. — Reprograf se ne vrača.

Leto: III.

Maribor, četrtek 5. oktobra 1922.

Številka: 225.

Kriza vlade.

Maribor, 3. oktobra.

Zdaj bodo časopisi spet vsi hoteli
najboljše znati, kaj je vzrok, da vlada
odstopi, ne ve pa tega morda nobeden
zanesljivo. Zadnja leta se je ponovno
zgodilo, da je vlada odstopila zaradi ne-
sporazuma med strankami. Se le mnogo
pozneje smo izvedeli preko Londona, da
je bil vzrok zunanji položaj države. Kdo
ve, ali ne bomo čitali čez nekaj časa, da
so začetkom oktobra zavezniki pritiskali
na vlado, naj se država angažira v ori-
entalnih spetkah, da je pa g. Pašić od-
stopil, da bi se lahko reklo, da ni vlade
in skupščine, da se torej ne moremo ve-
žati v zunanje politične zadeve.

Če pa je vzrok res notranji položaj in
samo ta, zopet hočejo eni vedeti, da so
krivi oni, ki so v Zagrebu izpodkopali tla
vladi, drugi trdijo, da so radikalci demo-
krate prehiteli ter v Somboru položili
min. Naj bode zasluga čegava koli, do-
godki bodo pokazali, ali je govoriti o za-
slugah. Naj se sestavi takšna ali drugača
na nova vlada, Slovenci bodo v njej
manj zastopani nego doslej.

Ali bode kurz vlade v prihodnje v
prilogi avtonomistom ali centralistom?

Somborski shod radikalcev je poka-
zal močno voljo onih, ki hočejo, da imej
država v vseh ozirih značaj srbske dr-
žave kot izraz političnega naziranja, da
gre srbstvu zasluga, da imamo državo.
Zagrebski sestanek Jugoslovanov se je
pri nas v tem smislu tolmačil, da je pro-
drlo načelo, da je vsako izmed treh ple-
men poklicano v ožjem krogu delati svo-
jo politiko. Ker smo demokrati list, o-
menimo tu, da je smer demokratskega
kluba in demokratske stranke do zagreb-
skega kongresa bila srednja linija med
obema tu naznačenimi nazori. Za vse
enake pravice, toda eden narod. Zato
tudi razdelitev države po nepolitičnih vi-
dilih, po geografski legi, gospodarski e-
konomski. V ustavi je bilo doseženo
nekoliko manj nego to, koncesije so iz-
padle bolj v korist prvega izmed zgo-
rajenih naziranj. Toda demokrati
smo to poravnavo sprejeli.

Četudi nismo zastopali nobenega
ekstremnega stališča, nazivala nas je
slovenska opozicija za centraliste. Mi
smo pa vedeli, da bode trd oreh priti
avtonomističnemu stališču bliže. Mi
nismo odgovorni, če se klopčič od-
sukal, ker smo povdarjali, da je boljše
potrpeti in gledati na napredek v go-
spodarskem in socialnem oziru, v u-
radniškem vprašanju! Na tem stališču
bode morala vsaka vlada vstrajati. Mi
bomo zahtevali delazmožno skupščino.
Kakor so naši poslanci do zadnjega
trenutka bili najdelavnejši in sicer
minister Žerjav v vprašanju prehrane
in valute, poslanec Reiser pa kot
glavni redakter uradniške pragmatike,
in sicer oba z lepimi uspehi. Naš
poslanec dr. Kukovec je branil demo-
kratsko zastavo v ožji domovini.

Vulgarno naziranje vidi v mrzlici
neko potrebno zlo za telo, ki je po pre-
stani taki krizi potem spet zdravo. Če
je ljubljanski glas božji glas, tedaj bo

Demisije vlade še ni. — Dr. Ribar v Beogradu.

Beograd, 3. okt. V današnji seji
min. sveta je Pašić pač povdaril, da vla-
da brez zaupanja svojih strank ne more
obstojati, da je pa treba pred definitivno
odločitvijo glede demisije vsekakor čuti
mnenje obeh največjih klubov. Zato pred-
laga, da se odgodi demisija do 10. t. m.,
ko bo sklepal glavni odbor Demokratske
stranke. Komplikacije v vladi je z ozi-
rom na zunanje politični položaj odkla-
njati. Vlada je Pašićev predlog soglasno
odobrila.

Beograd, 4. oktobra. (Izv.) Včeraj
ob 8 uri je dospel v Beograd predsed-
nik narodne skupščine dr. Ivan Ribar.
Danes dopoldne bo sporazumno z g.
Pašićem določil dan sklicanja parlamenta.
Ni še znano, ali ga bo sprejel tudi kralj

v avdijenco, gotovo pa je, da bo priso-
stvoval kronskemu svetu. Dr. Ribar je
izjavil dopisniku „Obzora“, da njegovo
stališče še vedno ni popolnoma razči-
ščeno. Sestal se bo z Liubo Davidovi-
ćem, pa bosta oba vzajemno precizirala
svoje stališče v vseh dnevnih vprašanjih.
Bil je na zagrebškem kongresu, ker je
smatral, da mu mora prisostvovati kot
predsednik parlamenta, če hoče biti ori-
jentiran o političnem položaju. Udeležil
pa se je kongresa le kot slušatelj. Če
bi ga radikalci povabili, naj se udeleži
njihovega kongresa v Somboru, bi se
odzval tudi temu vabilu. Videl je, da se
v Zagrebu dela v državnem interesu,
zato se je odločil za pot v Zagreb.

Posojilo Avstriji zagotovljeno.

Garancije držav.

Zeneva, 3. oktobra. (Izvirno.) Av-
strijski komite pod predsedstvom Bal-
fourja je danes končal posvetovanja o
besedilu treh protokolov glede garancij
za avstrijski kredit. Protokoli bodo ju-
tri podpisani.

Rim, 3. oktobra. (Agence Havas.)
Min. svet je po zaslišanju ekspozice z u-
nanega ministra pooblastil italijanske
delegat v Zenevi, se pridružiti projek-
tu Zveze narodov glede avstrijskega po-
sojila, za katero prevzame tudi Italija
jamstvo.

Bern, 3. oktobra. (Izvirno.) Pod
predsedstvom zveznega predsednika se
je vršila danes konferenca o pomožni
akciji za Avstrijo. Konference so se u-
deležili delegati zveznega sveta, pred-
sedniki frakcij zvezne skupščine in za-
stopniki finančne komisije. Vsi so so-
glasali v tem, da je treba preprečiti po-
lom Avstrije že iz zgolj političnih inte-
resov Svice. Zedinili so se za garan-
cije do največ 25 milijonov frankov.
Kontrolno nad uporabo te svote bo vr-
šil posebni komiser, kateremu bo pri-
deljena kontrolna komisija.

Pomirjenje na bližnjem Vzhodu.

Pričetek konference v Mudanji.

Carigrad, 3. oktobra. Med Grki
in Turki je sklenjeno premirje. Angor-
ska narodna skupščina je pooblastila
Kemal pašo, da na celi fronti ustavi
sovražnosti.

London, 3. oktobra. Mirovna kon-
ferenca v Mudanji je danes pričela. Ju-
tri se vrše posvetovanja med generalom
Harringtonom in Turki.

London, 3. oktobra. (Izvirno.) „Pall
Mall and Globe“ piše: Kljub konferen-
cam v Mudanji še položaj ni pojasnjen.
Anglija zastopa stališče, da morajo Tur-
ki nevtrarno cono izprazniti. Vsako
drugačno postopanje je nemogoče, raz-
un če bi bila Anglija voljna, pustiti
Turke čez morske ožine. Brez Canaka

bi moralo angleško brodovje zapustiti
Dardanele. Ker Kemalisti še dose-
dajo niso ugodili angleškim zahtevam, je
neuspeh konference neizogiben.

Carigrad, 3. oktobra. (Izvirno.)
Konferencam v Mudanji ne bodo pri-
sostvovali zastopniki časopisja. Glavni
stan bo po potrebi izdal komunikacije.

London, 4. oktobra. (Izvirno.)
Reiterjev urad poroča iz Carigrada:
Zavezniki in turški krogi pričakujejo
povoljni uspeh konference.

Smirna, 3. oktobra. (Izvirno.) Ka-
kor se poroča iz turških virov, so turške
čete izpraznile nevtrarno cono. Koncen-
tracija turških čet v okolici Bruse in Is-
mida se demantira.

Lenin zopet na delu.

Moskva, 3. oktobra. (Izvirno.)
Ruska brzojavna agentura: Danes je za-
šel Lenin zopet poslovati v svetu ljuds-

kih komisarjev ter v delavskem in o-
brambnem svetu.

30 MILIJONOV ZA ČASTNIŠKE DO-
KLADE.

Beograd, 4. oktobra. (Izvirno.)
Finančni minister je dovolil kredit v
znesku 30 milijonov dinarjev za izplači-
lo častniških doklad.

NAREDBA O PREMESTITVAH PRO-
FESORJEV.

Beograd, 4. oktobra. V prosvet-
nem ministrstvu se izdeluje naredba o
premestitvi profesorjev v prestolici in v
drugih mestih.

IZTIRJANJE ZAOSTALIH DAVKOV
IN ZEMLJORADNIKI.

Beograd, 4. oktobra. (Izvirno.)
Glavni odbor zemljoradniške stranke je
sklenil, predložiti vladi ultimatum, v kate-
rem zahteva, da se mora takoj razvelja-
viti odredba z dne 4. septembra, ki dolo-

ča, da naj se zaostali davki iztirjajo če
treba tudi z uporabo sile.

LIKVIDACIJA JADRANSKEGA VPRA-
ŠANJA.

Beograd, 4. oktobra. (Izvirno.)
Za predsednika komisije za likvidacijo
jadranskega vprašanja je bil imenovan
general Milojević, ki bo takoj po evaku-
aciji zasedel tretjo cono.

TEŽAVE PRI SESTAVI GRŠKE
VLADE.

Atene, 3. oktobra. (Agence Havas.)
Jaimis je iz zdravstvenih ozirav odklo-
nil ministrsko predsedstvo.

Curih, 4. oktobra. (Izvirno.) Pred-
borza, Pariz 40.60, Zagreb 1.825, London
23.56, Berlin 0.265, Praga 17.25, Italija
22.56, Newyork 536, Dunaj 0.0075, žig.
krone 0.00 sedem osmink, Budimpešta
0.215, Varšava 0.06, Sofija 1.2.

mo po ti krizi, ki se začela, spet bolj
zdravi. Naše organizacije naj vzdržu-
jejo dobro moralo in naj čakajo na klie
onih, katerim so doslej zaupale, da se po
temeljitem posvetovanju krene na
pravo pot. Ali bode formalno šla sem
ali tja, v stvari bomo ostali zvesti do-
sedajni vodilni misli. Razmere lahko
odločijo, da bomo uloge menjali. Ali je
pa s tem rečeno, da bomo manj na svo-
jem mestu? Utrujenosti ne čutimo, te-
žav se ne bojimo, kritike se ne ustraši-
mo. Izkusili smo si v političnem življe-
nju dovolj, da lahko zaupamo, da bo-
de tudi nov položaj dal pogoje za plod-
no delo.

Politične vesti.

* Vstaja v južni Albaniji? Rimsko
„Nazione“ doznava, da je v južni Al-
baniji zopet izbruhnila vstaja. Uporni-
ki so premagali vladne čete ter popla-
vili vso pokrajino. Iz Valone je pribe-
žalo v Italijo mnogo vladnih zvestih Al-
bancev. (Nedvomno je to zopet kaka
pobožna želja Italijanov, katerim raz-
mere v Albaniji ne prijaajo! Op. ured.)

* Zakaj Jugoslavija ni izvoljena v
svet lige narodov? Za to se navaja več
razlogov. Prvič je kandidatura Portu-
galske pritegnila glasove, drugič pa,
ker je Kitajska ostala še nadalje v sve-
tu lige narodov. Gotove delegacije se
niso mogle odločiti, da bi Kitajsko eli-
minirale iz sveta, ker so bili tudi vsi
ostali člani sveta ponovno izvoljeni,
azijske države pa so zahtevale zase
enega izrednih mandatov, tako, da za
nas ni ničesar preostalo.

* Konec sultanove posvetne slave.
Iz vesti, ki jih prinašajo zadnje dni
svetovni listi, je razvidno, da se sulta-
nova posvetna slava najbrže bliža kon-
cu, da bo turški sultan ravno tako pre-
nehal biti posvetni vladar, kakor ne-
koč papež. Kakor znano je bil turški
sultan obenem najvišji verski poglavar
vseh muslimanov, kalif ter vladar tur-
ške države, sedanjí nacionalistični po-
kret iz Angore pa mu je ravno tako
nasproten, kakor je bil nekoč italijan-
ski iz Piemonta nasproten papežu. Da-
nes se sicer še ne more z gotovostjo tr-
diti, kako se bode zasukalo to vpraša-
nje v bodočnosti, ker zaenkrat zapira-
jo še Angleži dohod Kemalovim četam
v Carigrad, do definitivne rešitve pa
bo prišlo tvoj, kakor hitro bodo te čete
zasedle Carigrad. Sicer pa je sultan
tudi že sam pokazal, da je pripravljen
mirno položiti svoje posvetne vladar-
ske časti v roke naroda. Do odstavitve
sultana pa bo prišlo tudi ako Kemalo-
ve čete ne pridejo v Carigrad, kajti v
tem slučaju bo že via facti Carigrad
prenehal biti sestavni del svobodne
Turčije ter sultan njen vladar. Tako se
bo zgodilo v Carigradu isto, kar se je
zgodilo nekoč v Rimu, sultan bo prene-
hal biti posvetni vladar, ostal pa bo
verski poglavar vseh muslimanov, ve-
solnomuslimanski kalif. Ta delitev,
ako pride res do nje bo imela velikan-
ske posledice tako za Turčijo samo, ka-
kor tudi za muslimanstvo. Turčija se
bo pod izključno posvetno vladjo kul-
turno lahko razvila vse drugače nego
bi se mogla sicer, muslimanstvo to pa
kot vera dobilo večjo skupnost, ker ga
ne bo več motila samotirska politična
oblast kalifova.

* Nakup stanovanjskih hiš za mari-
borsko oblast. Kakor je zdaj iz „Slov.
Naroda“ in drugih listov razvidno, šlo
se je pri nakupu večkrat omenjenih
hiš v Gosposki ulici v Mariboru za no-

polnoma privatno kupčijo in ni seveda organizacija mariborske oblasti nikakor odvisna od nakupa teh hiš. »Slov. Narod« zdaj poroča, da stvar ni definitivna, ker je parlamentarni finančni odbor odklonil odobriti to kupčijo. Ali je ta vest točna ali ne, ne vemo. Finančni odbor je imel v zadnjem času samo dve seji, na katerih pa ta predmet sploh ni prišel v razpravo.

Dnevna kronika.

— Novi 100 in 1000 dinarski bankovci. Pred par dnevi so prinesli nekateri listi vest, da bo Narodna banka izročila v kratkem v promet nove v Ameriki izdelane 100 in 1000 dinarske bankovce. Kakor doznavamo sedaj, vest ne odgovarja docela resnici, ker ti bankovci še sploh niso natisnjeni. Narodna banka je prejela doslej iz Amerike samo 10 dinarske bankovce, katere je že izročila v promet, za 100 dinarske je prejela sedaj komaj vzorce, za 1000 dinarske pa je poslala v Ameriko šele načrte. Nove bankovce bodo torej morali preje še natisniti in pridejo v promet šele prihodnje leto.

— Preračunanje dinarskega uradnega kurza za oktober. Finančno ministrstvo je odredilo, da znaša uradni dinarski kurz za vse listine v oktobru, ki se glase na zlato tujo veljavo: za 1 napoleon 267 Din., za 1 ameriški dolar 69 Din., za 100 francoskih frankov 520 Din., za 100 švicarskih frankov 1275 Din., za 100 grških drahem 173 Din., za 100 italijanskih lir 278 Din., za 100 nemških mark 465 Din., za 100 češkoslovaških kron 223 Din., za 100 madžarskih kron 280 Din., za 100 romunskih lejev 46 Din., za 100 bolgarskih levov 45 Din., za 100 španskih peset 1048 Din., za 100 holandskih goldimarjev 2345 Din., za 100 danskih kron 1450 Din., za 100 avstrijskih kron 0.095 Din., za 100 poljskih mark 1 Dinar.

— Kralji in pobijanje draginje. Kralj je sporočil vladi, da želi natančne informacije o vseh ukrepih glede pobijanja draginje in preskrbe pasivnih krajev. Ministra dr. Zerjav in Pucelj bosta kralju podala poročila o teh zadevah.

— Obveščanje o smrti ali težki obolenosti vojakov. Vojni minister je izdal ukaz, da morajo vojaške komande v slučaju smrti ali obolenosti vojakov brzojavno obvestiti občino, v kateri živi svoji umrlega ali obolelega vojača. Občine morajo rodbino protokolarno obvestiti, da lahko event. brzojavno zaprosijo za odložitve pogreba do njih prihoda.

— Grozen zločin v Ljubljani. Na starem trgu v Ljubljani je stanoval s svojo družino 63letni vpokojeni finančni preglednik Ivan Leskovič. Mož

je bil udan alkoholu, kar je bilo vzrok čestim družinskim preprirom. Tudi v nedeljo je krog 2. ure zjutraj prišel pijan domov ter se začel prepirati s svojo ženo, ki jo je dejansko napadel. Pozneje je napisal dvoje pisem, ter jih odnesel na pošto. Ko se je vrnil, je vzel samokres ter ustrelil ženo, nato pa še svojo hčerko. Žena je ostala na mestu mrtva, hčerka pa je težko ranjena. Po storjenem činu je zaklenil stanovanje ter odšel k nekemu prijatelju. Šele sin, ki je zjutraj prišel domov k zajutruku, je odkril zločin. Mati je bila mrtva, hčerka pa so v brezupnem položaju prepeljali v bolnico. Leskovič, ki je bil zjutraj aretiran, priznava svoje dejanje.

— Srbohrvaščina v češkoslovaških šolah. Češkoslovaško prosvetno ministrstvo je uvedlo v vseh srednjih šolah srbohrvaščino kot neobvezen predmet. V naredbi se priporoča, naj bi se dijaki pridno učili srbohrvaščine, da se na ta način poglobijo zveze obeh bratskih narodov. A pri nas?

— Smrtna kosa. V Ljubljani je umrl v nedeljo zvečer kanonik dr. Josip Gruden, znan zgodovinar ter avtor znane Mohorjeve knjige »Zgodovina slovenskega naroda«. Naj počiva v miru!

— Telefonski imenik za Slovenijo. Direkcija pošte in telegrafa je izdala novi imenik telefonskih naročnikov in telefonskih uradov v Sloveniji ter ga odda interesentom proti plačilu nabavnih stroškov t. j. 7 Din. za izvod. V Ljubljani in Mariboru ga prodajata tamonjski glavni pošti. Nadalje ga prodajajo pošte Bled, Celje, Kranj, Ljubljana, Murska Sobota, Ptuj in Trzin. Interesenti v drugih krajih naj naroče imenik naravnost pri ekonomatu direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani.

— Amerikanska mast. Kakor poroča iz Dalmacije, prispe te dni v Split večja množina ameriške masti, ki bo 30 K pri kg cenejša kakor pa je naša domača.

— Stavka učiteljev na Koroškem. Kakor poroča graška »Tagespost«, so v pondeljek zastavkali na Koroškem vsi učitelji ljudskih in meščanskih šol, ker ne dobivajo redno svojih prejemkov. Tudi na Solnograškem je minuli teden izbruhnila stavka učiteljstva.

— Konferenca za mednarodno pomorsko pravo. Dne 17. t. m. se bo vršila v Bruslju konferenca za mednarodno pomorsko pravo, katere se vdeležijo tudi naša država.

— Radikalni list v Šibeniku. S 1. t. m. je prišel v Šibeniku trikrat na teden izhajati nov radikalni list »Dalmatinski Radikal«.

— Za izboljšanje obmejnega šolstva. Vseled poziva nar. poslanca dr. Kukovca je Višji šolski svet naročil okrajnemu šolskemu svetu v Slov. Gradcu, da

Plevlju, ki je izpremenil svoj ženski dvor v park z gredami in žuboreti viri, je hotel preprečiti celo možnost, da bi zagledali slugo, ki so prinašali jedi, še na dvoru zakrite ženske. V stene ženske palače je dal vzdati mala mavrijska okna s premakljivimi vratci. Tukaj se je podajala ženam jed in pijača v notranjost njihove hiše... Ženski in moški dvor ne služita skoro nobenemu drugemu namenu nego gibanju. V drugem se ustavljajo tudi vozovi, ki prinašajo goste. Moškemu dvoru je navadno prizidana kolarnica. Za vozila in konje, za njih opremo. Vse drugo, kar je potrebno za življenje, hrani hiša.

Najskrbnejše očistene vstopnice, obložene z rogožino. Odrnemo si čevlje. Pripravljene so opanke, v koje lahko potisnemo noge in gremo navzgor. Rogožin nadomestijo lahke preproge (čilimi), ibrik, umivalnik, brisača (peškir) pričakujejo vstopivšega. Nizke skrinje ob stenah, z vsakovrstnimi hišnimi potrebščinami. Nobena podoba na stenah včasih kak napis iz korana, ki se more povrniti tudi na pisanih šipah kakega okna (pendžera). Neposredno ob veži, levo in desno od nje se nahajajo izbe. Njih prvi vtis, če vstopiš skozi vrata, je: vse leži v globini, vse je na videz preračunano za ljudi, kojih mera dosega le polovico naše dolžine. Bivališče večno sedečih, večno ležečih ljudi. Jarko struji luč skozi okna, vendar so vse te izbe nekako zaprte, nenaklonjene zraku.

pošlje na vse obmejne šole zanesljive, dobre, starejše učne moči. Nadomestek dobi od Višjega šolskega sveta.

— Ubegli veleizdajnik. V Subotici je nedavno končal velik proces proti večjemu številu madžarskih veleizdajnikov. Med njimi je bil tudi dr. Velgy, ki je bil obsojen na pet let težke ječe. Radi boleznj mu je bilo dovoljeno, da prebiva do pravomočnosti sodbe v svojem privatnem stanovanju pod policijskim nadzorstvom. V nedeljo pa je nenadoma in skrivaj pobegnil na Madžarsko. Imel je več pomagačev pri begu.

Gradbena akcija za Maribor.

Uradniškim in delavskim organizacijam!

Bliža se zima, morda huda, dolga zima. Občutili jo bodo tembolj oni, tisočeri izmed vas, ki so še danes brez prave strehe, brez pravega doma, zgneteni po 5 do 8 oseb v eni zatohli sobi, mnogi niti ne v sobah, ampak še po vagonih, kletih, barakah, celo po vežah. Občutili bodo to zimo tudi oni, ki bi v skupnem domu saj za silo izhajali, ne morejo pa s svojimi dohodki izhajati ločeni, raztrgani od rodbine, oče tu v službi, družina bogzma kje izven Maribora. Občutili jo bodo oni mladoporočeni, ki ne morejo dobiti stanovanja, niti ene sobe s kuhinjo in se morajo potikati po dragih mesečnih sobah (če jih sploh dobe), a lastno pohištvo, ki jih je veljalo težko žrtve, se povlačuje in vničuje kod po kladiščih. Najdražje kar ima človek poleg zdravja, je ljubi dom, makari še tako skromen, samo da človeku, posebno pa rodbini nudi najpotrebnejšo komodnost, udobnost, ko se vse po trudapolnem dnevnem delu domov. Koliko tisočev je v Mariboru, ki so že četrto leto oropani te najdražje sreče, tega niti ne vemo. Radi bi to zvedeli in če hočete, da vam povemo, moramo to zvedeti z vašo pomočjo.

Gradbena akcija je iz vsega početka želela z lepim pridobiti saj en del onih, ki so dolžni sami srbeti saj za svoje lastno stanovanje, da s preselitvijo v svoj dom prepuste stanovanje drugim, ki lastnih zgradb ne zmorejo. Z ustanovitvijo posebnega oddelka »Mar-Stan« je gradbena akcija tudi manj imovitim dala priliko, da pridejo že to zimo potom prezidav že obstoječih hiš do svojih stanovanj. Kakor glede novozgradb, smo našli tudi v tem za sedanje razmere najcenejšim načrtu skoro povsod na odklanjajoče izgovore. Kdor ima toliko kapitala, se raje drži v svojem sedanjem stanovanju, kdor nima denarja, ta seveda ne more misliti na tako odlašitev iz sedanje stanovanjske bede. Kaj sedaj? Ali naj držimo križem roke in mirno gledamo, da pred našimi očmi še na-

To prihaja od čilimov, blazinic (jastukov), od tisočev zastorov, ki ne dajo videti niti koščka tal in zakrivajo čisto stene popolnoma. Ob stenah četveroglate izbe je klop. Le malo je dvignjena od tal; mala pručica — ki bi nas komaj vabila k sedenju, vsekako pa k neugodnemu sedenju — mala pručica postane že miza (trpeza). Klop je široka, že bolj divan, preprežena s pisano tkanino, z mehkiimi blazinami, z mehkiimi naslonjali, opremljenimi s številnimi jastuki. Rogožino v stopnišču so zamenili lahki čilimi, sedaj so čilime v veži prekosile dragocene, raznomotivne tkanine, ki so nežne in kosmičaste, ki uglaše tudi najtežji korak. Vzroci iz Pirota, redki perzijski vzorci, indijske preproge se zamenjujejo in teknujejo po izbavi v izrazu svojih oblik in v jakosti barv. Musliman nima slik: nadomestujejo jih čilimi. Oni tvorijo velik del njegovega premoženja. Ker se ne hodi po njih s čevlji, se jih zelo štedi. Prehajajo od očeta na sina, od sina na vnuka in pravnuka. Dosti često so večstoletna posest. Cilimi se tudi ne dajo oddavčiti. Cilimi obdrže vedno svojo vrednost. Zato naloži musliman velik del svojega premoženja v čilimih... Na njih čeni s svojimi gosti. Na njih srka kavo. Če se hoče priklanjati v molitvi, si da prinese molitveni čilim, — ki mu — živo, govoreče bitje — pravi po svoji slikarji sam, kako se mora priklanjati. Na svojih čilimih spava. Evropsko posteljo komaj pozna in je ne

dalje poginjajo stotine na posledični stanovanjske bede? Naj čakamo mi boljše valuto, na boljše čase? Ne! Mi gremo naprej v boj proti stanovanjski miseriji. Mi gremo naprej, ampak ne več s samimi prošnjami, z vabili na sestanke, kjer se vse obljubljuje, a ne stori ničesar pozitivnega. Mi gremo naprej z drugim orožjem, ki mora zadeti svoj cilj. Potrebujemo od Vas vseh, ki ste s stanovanjsko bedo preobremenjeni, samo sigurni podatkov: 1. O domačih bogataših, ki še danes živijo v razkošnih stanovanjih po tujih hišah. 2. O domačih bogataših, ki dozdaj niso dali niti vinarja za človeku spodobno nastanjanje za svoje ljube, od katerih žuljev dobro žive. 3. O tujih bogataših, ki prihajajo v Maribor, samo se tu obogate in da s preplačevanjem stanovanj podražujejo najemnine in domačine mečejo na cesto. 4. O tistih dvomljivih eksistencah, ki jih vidimo brez dela pohajati po ulicah in dobro živeti po hotelih in kavarnah, to so navadno verižniki, ki se brez vsakega dovoljenja naseljujejo v Maribor in dobe za drag denar stanovanje, kjer se jim zljubi. 5. O stanovanjih, ki bi se lahko dala potrebnim na razpolago. 6. O stanovanjih, ki so izrabljena za pisarne, skladišča in obratne lokale takih podjetij, ki bi si morale same zidati svoje lokale. Sploh dobrodošli vsi podatki, ki se nanašajo na olajšanje stanovanjske bede. Privatni uradniki, nastavljenici velikih podjetij, delavci, sploh vi vsi, ki trpite vsled stanovanjske bede, pridite s svojimi težnjami! »Mar-Stan« je vsakemu brezplačno odprt. Zahteva se od vas edino le odkritost, da bo vsak podatek točen, vsaka izpoved zanesljiva. Za nastavljenice velikih podjetij ima »Mar-Stan« pripravljene posebne vprašalne pole, katerih točen odgovor more služiti za temelj uradniškim in delavskim lastnim domom. »Mar-Stan« se nahaja na Rotovškem trgu št. 1, pritličje.

Mariborske vesti.

Maribor, 4. oktobra 1922.

m Likvidacija obrtne razstave. Opozarjamo na današnje oglase o razprodaji paviljonov, odprtih lop, »Kmečke hiše« in drugih predmetov z razstavišča Pokrajinske obrtne razstave.

m Obrtno gibanje v Mariboru. Znano kavarno »Central«, dosedaj last g. Valjaka je kupil g. Alojz Strehar.

m Vabilo. Cenjeno občinstvo uljudno opozarjam, da bom prihodnje nedelje dne 8. t. m. imel v trgovini celi dan razstavljeno svoje pravkar došlo vsakovrstno zimsko suknjo, vseh vrst platna in drugo modno blago. Vsakdo se uljudno vabi k prostemu ogledu založbe, o kakovosti blaga in resnično nizkih cenah se bo vsak osebno prepričal.

potrebuje. Cilimi so mehki; rjuhe in jastuki se enostavno razprostro po njih. Cilim je prištevati gotovo med najvrednejše komade muslimanske hišne opreme.

Omare manjkajo v hišni opremljenosti kakor postelje. Namesto njih imajo lepo rezljane, navadno temnobarvne skrinje. Če hoče hišni gospodar izkazati tujemu gostu prijaznost, ljubeznivost, tedaj odpre jedno svojih skrinj in razprostre njeno vsebino čez divan in po tleh. Pokažejo se ženske obleke bajne krasote. Obleke iz brokata, iz težkega, dragega baržuna, obrobljene s širokimi, zlatimi okrajki. Morda ducat mičnih jopic se vidi, jopic za mlada, štirinajstletna dekleta; temni baržun, posejan čez in čez z lesketajočo, pravo zlato vezinno: fantastični okraski s slutnjo iz bajke, zlato svetlikajoče se neverjetne sanje iz »Tisoč in ene noči«, kakor jih nosijo tam princeze. Če gre muslimanka od doma, tedaj je njena obleka neke vrste domino iz najneznatnejšega blaga, siva in brez življenja. Vse njeno življenje biva in diha v hiši. Iz sivega domina se izvije vilinska princeza...

Pa zavžiti še moramo s kroznika iz medenine črno, lepo dišečo vročo kavo nalito v mičnih, majhnih skodelicah (finžanih); občuduješ še vsakovrstne nakit, vsakovrstne doze in posode ter orožje: nobenega predmeta ni, ki bi ne bil okusen po obliki, umetniški po izdelavi, od orožja s cizelirano ostrino ter ročajem

K. F. Nowak — M. Koovčič:

Muslimanska hiša.

(Preved iz knjige »Über den Lowtschen« 1917.)

Taka-le muslimanska hiša, ki skriva nazven tudi najskromnejše znamenje svojega pravega, notranjega bitja, rodi potem, ko so se zaprla za nami težka, z železom okovana, starodavna lesena, zunanja vrata, zelo hitro ne lahko pridobljeno prepričanje: da mora biti kultura popolnoma odvrnjena od srednje in zapadne Evrope, ali, da je mogla nastati daleč od nje in da vendar ni le lahko samostojna, ampak njej docela enakoveljavnost, kolikor se tiče načina življenja. Nastala je le na drugih temeljih, iz drugih podmen in drugih potreb. Pri prvem koraku v muslimansko hišo nas iznenadi naravnost neverjetna čistoča. Na čaršiji, med trženjem in molitvami, si umiva in oplakuje muslimanski prodajalec svoje roke skoro uro za uro. Vedno ima pri sebi »ibrik«, veliki cinasti vrč z drzno zavitim dulcem, poln vroče vode. Niti prahu ni na muslimanskem hišnem gospodarju, če vstopi v svoje domovje, kjer prične najprej spet — s čiščenjem samega sebe. Njegova hiša temelji — vsepovsod — na dvojni podlagi. Za vrati stopi na prostorno, navadno četveroglasto dvorišče: na moški dvor. Seveda je nedaleč, ali skrbno zaprt, tudi ženski dvor. Najdemo pa celo mnogo vrst te ločive na prostem. Neki zelo bogat musliman v

To nedeljo celi dan prost vliod v trgovino in ogled blaga. Franc Mastek, Glavnica trg 16.

m Cuden veletrgovca z lesom. Te dni se je vozil iz Beograda nek Ceh, ki je imel pri sebi večjo vsoto denarja. Med vožnjo od Zidanega mosta do Celja pa mu je listnica, ki jo je imel v zadnjem hlačnem žepu, izginila, tako, da je ostal brez vsakih sredstev za nadaljno potovanje. Obrnil se je na tujalski policijski komisariat za podporo. Na komisariatu pa je zapazil nekega mladega moža, ki se je vozil z njim v istem vozu. Bil je to nek Vladimir P., ki se izdaja za veletrgovca z lesom ter je bil od avstrijskega orožništva ustavljen in izročen našim oblastim, ker je brez dovoljenja prekorajčil mejo. Med vožnjo se je naslonil na okradenega Ceha ter se delal, kakor da spi. Radi tega je začel okradeni Ceh sumiti, da mu je morda ta ukradel listnico. Policijski, ki je imela z veletrgovcem Vladimirjem P. že večkrat posla in ki je znal tudi že na sodišču, si je tička pridržala in ga po zaslišanju izročila sodišču, ker tiči v njem brzokone eden onih potujočih žeparjev, ki se radi izdajajo za razne „vletrgovce“.

m Tatvina. Pri turki Kiffmann zaposleni delavec Franjo B. je stanoval skupno z drugimi delavci. Pred par dnevi je prosil svojega tovariša Brackota za ogenj, da si prižge cigareto. Ko je Bracko potegnil vžigalico iz žepa, mu je padla na tla tudi njegova listnica. Franjo B. se je hitro sklonil, pobral listnico ter izginil. V listnici je bilo 2.700 K denarja. Ko je bil čez dva dni aretiran, je tatvino priznal ter izjavil, da je dal del denarja svoji ljubici, neki Ivanka P., nekaj je sam zapravil, ostalo pa so še našli pri njem. Izročen je bil sodišču.

m Prijatelj perutnine ali pojedine piščancev. Posestnica Katarina Stanitič v Banovcih pri Ljut meru je dne 1. septembra v svoje veliko presenečenje zapazila, da ji je ponoči izginilo iz kurjaka 15 kokošk, 7 gosk in 1 puranček. Dočim se je okredena hudovala nad današnjim pohujšanim svetom, pred katerim niti njene kokoši niso varne, se je vrnila v neki mariborski gostilni toli oboževana pojedina piščancev. Razni verižniki in neverižniki so se mestili, da je bilo kar veselje. Kdo bi si bil mislil, da je ta pojedina v kaki zvezi z ukradenimi kokoškami, gostami itd. Toda nič ni tako skrito, da bi ne bilo kdaj očitno. Roka pravice je po dolgem zasledovanju dognala, da je v intimni zvezi z ukradenimi kokoškami in mariborsko pojedino nek Franjo Z., ki je bil radi tatvine že predkaznovan in je preživel že 13 mesecev med kazniškim zidovjem. Izročen je bil sodišču, kjer oživlja spomine na mastno pojedino in dober zaslužek.

m Aretirana tatvinska družba. V noči od 10. na 11. avgusta je bilo ukradeni iz prodajalne konzumnega društva vloženi s slonovo kostjo, do sladkorne doze v radostni romantično navdahnjeni obliki stolpa s polumescom na vrhu. V veži je bila med tem pripravljena miza za kosilo. Cisto nizek, okrogel stolček. Na velikanskem krožniku iz medu se prinesejo vse jedi naenkrat v mnogih skodelah in skedah, krožnikih in krožničkih. Morda ima košilo deset jedi, ali sluga se prikaže le dvakrat: ko prinese kosilo in odnese posodo. Pravzaprav servira pripravljeno mizo, od katere si more vsakdo vzeti, kar si požel.

Nikoli se ne prikaže gospodinja, tudi izven osmanske države, niti pri muslimanih bosanskih ali črnogorskih, ki so mohamedani le veri, ne po svojem slovanem poreklu — ne prikaže se n'koli pred tujim možem in bodi ta tudi so-progov najboljši in najstarejši prijatelj. Ona živi v svojem haremu, kjer jo obiskujejo sorodnice in prijateljice. I spodaj ob vrtih čakata sluga ali dekla, dokler se gospodarica zvečer ne odpravi domu. Morda se ne dozdeva nič tako tuje in neevropsko kakor tak vračajoč se muslimanski damski poset, v sredini zakrita dama, za njo služkinja, pred njo v spoštivi razdalji sluga s slabo brlečim in neprosto plapolajočim papirnatim lampijonom v nemih ulicah nočnega, temnega muslimanskega mesta.

v Štoreh razno blago v skupni vrednosti 21.430 kron. Dne 14. septembra je bil izvršen vrom v trgovino Rudolfa Dergana v Laškem, kjer je padlo tatov v roke blaga za 25.100 K. Dva dni pozneje so tatje obiskali trgovca Bergarja ter odnesli za 35.000 kron blaga. Oblasti so uvedle vsestransko zasledovanje. Skupnemu naporu orožništva in policije se je končno posrečilo spraviti celo tatvinsko družbo, ki je izvršila te vlome, pod ključ. Orožništvo v Rogaški Slatini je aretiralo nekega Simona P., njegovo ženo Ano, nadalje Jakoba D. in Henrika H., pri katerih se je našlo mnogo blaga, ki poteka iz teh tatvin. Vsi so bili izročeni sodišču.

m Nadležen tujec. Importirano delavstvo se pri nas nič kaj posebno ne obnese. Navadno se nahajajo med temi „strokovnjaki“ tudi temni elementi, ki v domovini ne „najdejo“ več primernega posla. Tako smolo je imela tudi tovarna „Kristal“ z nekim avstrijskim steklarjem Leopoldom F. Prenočeval je skupno z ostalimi delavci. Večkrat pa so tem izginile razne stvari, toda tatu niso mogli nikdar izslediti. Importirani „Poldek“ pa je šel še dalje. V svoji ožji domovini vjen raznih stavk, je skušal tudi pri turki „Kristal“ vprijeti nekaj tacega. Stvar pa se ni obnesla in prišel je v dotik s policijo. Pri tem pa so iztaknili pri njem razne predmete, ki jih je ukradel svojim tovarišem in službovalcu. Izročen je bil sodišču, kjer bo sprejel zaslužen plačilo, potem pa bo v varnem spremstvu odromal preko meje.

m Priporočljiva služkinja. Te dni je bila aretirana na Koroški cesti neka Jasipina Z., služkinja pri nekem gostilničarju na Pesnici. Pred par dnevi je svojo službo brez odpovedi zapustila, žajo pa je izginilo tudi razno blago. Ker priznava tatvino, je bila izročena sodišču.

m Velika kavarna. Najmodernejša kavarna v Sloveniji. Na razpolago tu in inozemski listi. Eleganten Bar. — Dnevno koncerti.

Koroške vesti.

Kako so nas ponemčevali.

Še dandanes je ime Antona Janežiča, zaslužnega rodoljuba iz Leš pri St. Jakobu v Rožu po njegovi slovenski slovnici, slovarju in drugih spisih na dobrem glasu daleč čez slovenske meje; tembolj je slovelo še pred 40. leti po Koroškem, v Celovcu, kjer je bil Janežič kot profesor za slovenščino na višji realki in gimnaziji in kjer sta po njegovi smrti na narodnem polju še delovala dva njegova brata, Šimen Janežič kot dolgoleten tajnik družbe sv. Mohorja in nadstabi zdravnik Val. Janežič. In vendar ne bi K. Dürr, profesor za stare jezike na gimnaziji, trd Tirolec, tega imena svojega bivšega kolega ni poznal oziroma ga ni hotel poznati. Bilo je leta 1886 ko smo dobili tega zagrizenega Nemca za razrednika. Sestavljajočo prvo uro svoj imenik, je vprašal učence po imenih. Zraven mene je sedel moj rojak Anton Janežič. Ko pride vrsta nani, pove svoje ime. »Kako,« vpraša profesor porogljivo, »ne čujem prav, Tannenschütz, Januschütz?« »Ne, Anton Janežič,« zlogunje počasi, a ponosno nečak našega slovnicearja. »Še ne slišim razločno, Janežič, Janšič?« Napišite ime na tablo!« Torej gre in napiše lepo Janežič. Profesor pogleda po strani na ime in razkačen zavpije: Kaj, kakšne kljuke imate tu nad črkami? Toga ne znam čitati!« »To je po slovenski lecedi,« pojasnjuje Tone. »Ne poznam je!« »Po krstnem listu se pa moje ime tako piše,« brani se možato moj prijatelj »kaj mi to mar, zavrne srditi profesor, vstane in napiše na tablo: »Janeschütz« rekoč: »Pri meni boste Vaše ime tako pisali, da veste.« Poparjen in osramočen pred vsemi učenci se je vrnil Janežič v klopi in mi zašepetal. »To si ne pustim dopasti, to povem očetu in dr. Šketu (profesor za slovenščino). Je li to storil ali ne, tega se ne spominjam več, resnica pa je to da je moral Janežičev nečak v Celovcu pisati svoje ime skoz 5 razredov kakor zaukazano in šele zrelostni izpit mu je vrnil pravo ime. Po istem receptu se je ponemčevalo v ljudskih šolah, vojaških pisarnah in uradih. Da

navedem le par slučajev. Učitelj-germanizator v Rožu je poslal slovenskega fanta na gimnazijo v Celovec z odpustnico na ime A. Müller, krstni list pa se je glasil na A. Mlinar ko sem vprašal znanca iz Hedeš, I. Sramišnika vrnivšega se od vojaške službe, zakaj je svoje lepo slovensko ime popačil, je ginjen odgovoril: »Feldvebel je rekel avstrijskemu vojaku bolj pristojno Štrammshütz«.

Nekaj let pred vojno mi je slučajno prišel v roke sveženj starih aktov. Med njimi sem našel tudi zaupni nalog deželnega šolskega nadzornika Gobovca z imeni vseh dijakov, ki so bili narčniki dijaškega lista »Dom in Svet« ki je takrat začel izhajati (l. 1888.)

Ako torej pomislimo, da so slišali slovenski dijaki na Koroškem vedno zaničevati svoj materin jezik, da so bili povsod zapostavljeni in da so zavednejšim ob vsaki priliki letale ra uho psovke, med katerimi so bile Windischer Heiland, Einspielersebaft, Hetz knecht, še najmilejše, potem se ne smemo čuditi, da so imeli koroški Slovenci za časa plebiscita tako malo inteligence.

K. I. K.

Narodno gledališče.

Repertoire:

Sreda, 4. okt. Zaprtlo.

Četrtek, 5. okt. »Satan v ženski«, izv.

—o—

Narodno gledališče. Satan v ženski, drama v 5 dejanjih. Spisal Karol Schönherr. Opozorjamo na to premijero, ki se vrši v četrtek, dne 5. okt. — Satan v ženski »(der Weibsteufel)« je nedvomno eno najboljših Schönherrjevih dramatičnih del. Dejanje te, nad vse zanimive, mestoma s sarkastičnim humorjem prepletene drame, se odigrava pred nami tako naravno in baš vsled tega tako dramatično učinkovito, da se zdimo sami kot sodelujoči v boju, ki se odigrava med mlado, življenjapolno ženo in starim, onemoglim »možičeljem«. Drama se je že pred leti vpriporila pri nas ter dosegla popoln uspeh.

Revolucionarka na polju plesne umetnosti gđ. Valerija Kratina, priredi v torek, 10. okt. v mariborskem gledališču svoj »Večer dramatičnih plesov«. Kdor je videl slavno plesno umetnico na njenih velikih, skoro epohalnih turnejah po vsej Evropi, temu ostane neizbrisen spomin njenega učinkovitega in individualnega stvarjenja. Višek svoje umetnosti pa je dosegla umetnica s proizvajanjem plesnih točk brez glasbe.

Objave.

§ Plesna šola Izobraževalnega društva privatnih nastavljenecv prične v četrtek dne 5. t. m. ob 8. uri zvečer v Gambrinovi dvorani. Odbor.

Sport.

: P. Lj. N. P. S. Pri večerajnji seji pododpora se je določila za nedeljo 8. oktobra prvenstvena tekma Maribor : Mak, ki prične ob 14.16. uri. Rezerve prične s tekmovaljem ob 14. uri. Sodnik za prva moštva je g. Valček; za rezerve g. Nemeč. Inšpekcijsko službo ima g. Magdič. Prvenstveno: Rapid : Mak izostane. — Tajnik.

Gospodarstvo.

g Denarna unija med Českoslovaško in Jugoslavijo? Kakor je izjavil pomočnik finančnega ministra dr. Dušan Plavšič, se je pri zadnjih pogajanjih v Marijanskih Laznyh razpravljalo tudi o finančni kooperaciji med našo državo in Českoslovaško. Prvi pogoj zato je odstranitev difference med dinarjem in českoslovaško valuto. Radi tega nam pomaga Českoslovaška pri dviganju dinarja. Čim se nam posreči pokriti dolg pri Narodni banki, je stanje dinarja utrjeno. Z izenačenjem valuve je vstvarjen pogoj za denarno unijo, do katere je potem le še majhen korak. — Še le, ko si na ta način ustvarimo solidno in stalno gospodarsko zblizanje, bo zveza Českoslovaške in Jugoslavije ter s tem mala antanta sploh zadobila polno veljavo in gledala na važnost

Po zatvoritvi obrtne razstave.

L. Fajgelj:

Veliko je bilo pisano o obrtniški ob otvoritvi, gmotnemu in moralnemu sklepu. Kakor povsod v življenju, se polagoma umika in umakne prvemu navdušenju objektivno in globlje razmotrivanje. Iz tega dejstva, iz estetskega vidika in iz primere inozemskih prireditelj, pred vsem pa iz nestrpnosti želje po hitrem napredku se je razvila sledeča refleksija.

Obrtništvo, ki je na razstavi pokazalo ves svoj ogenj, svojo moč in pomen, bi se bilo lahko razmahnilo tudi po drugih smernicah. Na splošno se je zbral v tem žarišču veliko neprecenljive pridnosti, solidarnosti, poštenosti, nepokvarjenega dela, brez tvorniških trikov, in mojstrstva. Vračam pa se la k onim razstavljenim predmetom, ki zahtevajo estetske oblike, torej k posebni panogi obrtništva, ki išče stika z umetnostjo, k umetniški obrti. In ta se udeležuje lahko povsod, v mizarstvu itd. Umetniška obrt je produkt umetnosti in obrti, ker spaja princip dopadljivosti in lepote s koristnostjo. — Noben narod si izključno ne mara lastiti postanka in razvika te ali one umetniške obrti, toda vcepiti ji more svoj značaj, ki se v njej zrcali z vso svojo posebnostjo. Čim tesnejši je stik umetniške obrti z narodom in njegovim življenjem, tem bolj se emancipira tujega vpliva, tem pristnejša in zdravjša je — pravi tip narodne manufakture.

Ravno ob pokretu prerojenega zanimanja za domačo dekorativno in umetniško obrt, za domačnost naših interieurov smo pogrešali v razstavi umetniške obrti v novih tehnikah. V posnemanju in očanstvu ne moremo najti napredka, dasi tudi te posnema vsa trpežnost in solidnost, ker tvori to le eno komponento cele upodobljajoče sile. Generacijo trajajoče uporabljane iste maniere v osnutku in izvedbi odgiba, šablona, pač pa ne odbija ponlajenje prejšnjih slogov z novo tehniko, kar nam pričajo oživeli barok, empire in Biedermeier. Je pač to tista nepretrgana nit, ki se vleče med delom naših rok in se dotika duš naših očancev. Vendar pa daje le iskanje nove linije, novega sveta, nove oblike ploskve, izpopolnjeno z novimi tehnikami pravega pogona za razmah. Desetletja že pozna inozemstvo luženje lesa z anilina, stimi barvami, pri nas vidimo razven nekoliko izjem le bojazljive poskuse, čeravno nudi že samo luženo pohištvo pravo krasoto. Bolj kot kje drugod pa je tu študij potreben, sicer postane ta tehnika odurna, neresnična, pomarančasta. V lanski obrtni razstavi je bil razstavljen tak pogrešek v vsej svoji negaciji. Skoraj ves moderen svet pozna pravo intarzijo, pri nas je ne vidiš v domači obrti. Razstava sama ima le šibak primer marketirja, ki kaže le vstricno zlaganje raznih furnirjev po načinu biljardnih kejev, ne prave intarzije. Nedosežna toplina intarzije, njena dekorativna moč, finesa in razteznost izražanja so ravno v družbi z občutnimi teškočami pri delu merilo okusa, talenta, obenem pa tudi stopnjevanje učinka, dinamika lepote in cene. — Razen Vahtarjevih usnjerezov, ni bila na razstavi nobena moderna tehnika. Zal da razstavljeni predmeti radi svoje malenkosti ne morejo svedočiti s svojo, le usnjerezu lastno, skromno, a učinkujočo ornamentiko vse one lepote, ki bi se bila razgrnila neprimerno lepše v slogu celotnega interieura, kakor naslonjal in sedal pri stoli, stenskih prevlak, torej celotnih večjih del. Sijaj usnjereza, spojenega z barvanimi ploskvami, ornamentiko mozaika in listastega zlata je neoporečno poleg intarzije ena najlepših tehnik, saj usnje samo na sebi vzbuja simpatijo, kaj še, če se naravnemu krasu pridruži še umetniški. — Umetniška obrt se ne omejuje samo z izdelovanjem in snovanjem manjših predmetov, marveč krasa celoto, in obrt stremi za prepovedom iz rokodelstva v umetniško obrt.

(Konec prih.)

Pristopajte k CMDI

Bernhard Kellermann:

PREDOR.

Roman.

(Dalja.)

(63)

Allan se je ozrl čez grmovje in oči uprl v hišno čelo. Ondi ležita. In se je ozrl na jugovzhod po morju. Tam spodaj leže oni. Tam spodaj leži Hobby; prsti so mu zakrčeni in vrat mu je izpognjen vnič ko vsem zažencem.

Zeblo je liuje in huje. Pa se mu je zazdelo, da veje grozovita mrzlina izpod morja sem gori. Allan je zmruzoval, ledenel. Roke so mu drevenele prav kakor v najhujšem zimskem mrazu in lice mu je krepnelo. Videl pa je prav razločno, da ni zamrznil niti pesek, čeprav je po njem praščalo, kakor da stopajoč tare drobne uledence.

Allan je hodil eno uro po pesku tja in sem. Stori se je noč. Krenil je čez poledeneli, zamrzli vrt in stopil na cesto.

Andy, šofer, je svetila že prižgal.

»Zapelji me na postajo, Andy, vozi počasi!« je Allan velel z ubitim glasom in hripavo ter sedel v voz.

Andy si je obrisal nos ob rokav, a lice mu je bilo mokro od solz.

Allan se je zagrebel v plašč in si kučmo pomaknil nizko na obraz. »To je čudno,« si je dejal. »ko sem zvedel o katastrofi, sem najprej pomislil na predor in šele potem na ljudi!« In zazehalo se mu je. Bil je tako turden, da ni mogel geniti z roko.

Zagrada iz ljudi je stala ko prej, zakaj ućakovali so, da se vrnejo rešilni vlaki.

Nikdo več se ni zadržal. Nikdo ni zaviltil pesti. Saj mu je zdaj prav tako kakor njim in ga tare ista bolest. Sami od sebe so se razmikali, ko se je Allan vozil skozi in stopil z voza. Nikoli še niso videli človeka tako zelo bledega.

7.

Na postaji je Allan stopil v mrzlo posvetovalnico, ki je drugač rabila za čakalnico.

Po gradiliščih ni bilo ne ceremonijela ne formalnosti. Nikomur ni prihajalo na misel, da bi se odkrival ali se dajal kakorkoli motiti. Danes pa so utihnili vsi razburjeni pogovori, ko bi mignil, in tisti, katere je utrujenost zgrudila v stol, so se vzdignili.

Harriman je Allana sprejel z izbeganim, onemoglim obrazom.

»Allan —?« je dejal lepetavo, kakor bi bil pijan.

Toda Allan mu je z gibom roke besedo ustavil. »Potlej, Harriman.«

Dal si je prinesiti iz gradbeniške kuhinje zdelico kave in je kavo srebajoč poslušal, kar so mu inženjerji vsake posebe izporočali.

Sedel je podhujen, pripravljen skočiti; gledal ni nikogar in je na videz teliko da poslušal. Obraz mu je bil kakor od mraza premrl, brezbarven, ustnice so bile višnjevkaste, ob robovih bele. Svinčenošive veke so mu oči zavešale, desna, ki je kdaj na kdaj nervozno potrepetala, niže ko leva. Ali njegove oči niso imele več človeškega pogleda. Videl so bile kakor steklene črepine, ki zločesto bleste. Včasih so mu potrepetala tudi neobrita lica in so mu ustnice zagibale, kakor da mu je razgrizti zrnje. Pri vsakem dihu sta mu nosni krovniči trznili, dasitudi je dihal brezglasno.

»Torej je ugotovljeno, da so Bärmanna ustrelili?«

»Je.«

»In o Hobbyju ni bilo nič slišati?«

»Ni bilo. Pač pa so videli, da se je peljal na sprednjak.«

Allan je kinnil in usta razklenil, kakor da se mu zeha. »Go on!«

Predor je bil do 340. kilometra popolnoma v redu in stroji, ki so jim stregli inženjerji, so obratovali. Robinson, ki je vodil rešilne vlake, je po telefonu sporočil, da čad onemogočuje prodiranje preko 370. kilometra. Vrača se s 152 rešenci.

»Koliko jih je potemtakem mrtvih?«

»Kakor sodimo po priglednih znamkah, jih utegne biti kakih 2900.«

Dolg, globokomiseln premolk.

Allanove višnjeve ustnice so trzale, kakor da se bori zoper krčevit jok. Povesil je glavo niže in jel kavo srebati hlasmoma.

»Allan!« je zahtel Harriman.

Allan pa ga je pogledal začudeno in hladno. »Go on.«

Nadalje je Robinson sporočil: »V postajnici ob 352. kilometru zaposleni inženjer Smith trdi, da globlje znotraj vsekako deluje zračna sesaljška, telefonska zveza pa je prerusena.«

Allan je pogledal kvišku. »Hobby?« je pomislil. A si ni upal te nade izreči.

Nato je Allan na razgovor vzel nadzemske dogodke. Harriman se ni vedel sijajno. Ždel je ves utrujen, bolečo glavo je opiral na roko, v zabreklih očeh ni bilo pogleda.

Ko pa so na pretresu imeli izgrede in rušitve, se je Allan nagloma okrenil k Harrimanu.

»In kje ste bili Vi, Harriman, kaj?« je vprašal rezko in zaničevalno.

Harriman je vzdrgetal in povzdignil težke veke.

»Verujte mi, Allan,« je kričal razburjen, »storil sem, kar je bilo v mojih močeh! Poizkusil sem vse. Menda mi vendar ni bilo streljati!«

»To pravite Vi!« je vpil Allan in glas mu je postal bolj grozilen. »Razdivjancem se Vam je bilo postaviti na pot, nič zato, če Vam glavo nekoliko preluk-

njajo. Saj imate vendar pesti — kaj? Tudi streljali bi lahko — ej, zlodja, zakaj pa ne? Vaši inženjerji so bili pripravljeni, treba je bilo samo, da jim ukažete.«

Harriman je zardel škrlatno. Debeli tilnik mu je nabrekli. Allanov grozilni ton ga je pogreval, da mu je kri zavrela. »Kaj govorite, Allan!« je zavračajoč vzrotil. »Vi ljudi niste videli, Vas ni bilo tukaj.«

»Ni me bilo, obžalujem! Menil sem, da se smem na Vas zanašati. Pa sem se motil! Starate se, Harriman! Starate! Ne potrebujem Vas več. Spravite se mi k vragu!«

Harriman je planil kvišku in uprl rdeče svoje pesti v mizo.

»Da, spravite se mi k vragu!« je Allan še enkrat zavpil brutalno.

Harriman je prebledel do samih ustnic in uprepasčen zastrmel v Allanove oči. Te oči so bleščile od zaničevanja, neusmiljenosti in brutalnosti. »Sir!« je hropil in se v živo razžaljen vzravnil.

(Dalje prihodnjč.)

Glavni urednik: Radivoj Rehar.

Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

Mala oznanila.

Fotografični aparat, 6 krat 9. (Nickel-Scherenspritzkamera) dvojni anastigmat 1:0.2, s kasetami za plošče in film, se ceno proda. Na vpogled v trgovini Lesnik, Gosposka ulica. 1888 2-1

Stanovanje v centru mesta, obstoječe iz dveh sob, kabine, velike čiste kuhinje, električna napeljava, se zamenja z ravno takim ali večjim. Vprašati v upravnistvu. 1891

Pisalne stroje, nove in rabljene, dobavlja American Import Company, Maribor, Koroska c. 24. 1853

Genilni jermeni iz najboljšega usnja, v vseh velikih širinah takoj dobavno pri Iv. Kravos, Aleksandrova c. 13, telefon interurban 207. 9-1888

Pohištvo, zaloga spalnih in jedilnih sob, kakor tudi kuhinjske opreme, po tržniških cenah. Tovarna pohištva, Koroska cesta 46. 1883 5-2

Iščem gospodično (začelnico) za trgovino Delo lahko. Poštenost pozor. Gosposka ulica 38, II. nadst., desno. 1878 2-2

Na prodaj 2 avtomobila: 1 Fiat zelo malo rabljen, skoro nov, 9/24 HP, 6 sedežev, električna razsvetljava in pogon. 1 Skat Limusina, 25 HP, generalno reparirana in nanovo lakirana, v zelo dobrem stanju, 6 sedežev. Naslov pove upravnistvo. 1871 3-3

Migljena brivnica se vsem priporoča. P. vovrsna postrežba Vjekoslav Gjurić, Jurčičeva ulica 9. 1850

Trčan cvetlični med, čist vosek,

jamčeno pristno blago, ima v zalogi Cebelarstva družnica v Crni pri Prevaljah. — — — 1722 4-4

N. J. Sadluki

hiromant, psihografolog in fizionomist ordinira vsaki dan od 10.—12. in od 2.—7. ure v Gosposki ulici 28-I. 1889 3-2

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem z dnem 1. okt. t. l. kupnim potom prevzel dobro znano **kavarno „CENTRAL“** v Mariboru. — Moja dolgoletna strokovna praksa jamči za izborne pijače in vzorno postrežbo. — Za mnogoštevilen obisk se priporoča Alojz Strehar, lastnik. 1893

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru.

Razprodaja.

V nedeljo, dne 8. oktobra ob 10. uri dopoldne se proda veliki paviljon na Götzovem dvorišču. Odprte lope, deske, les i. dr. na vrtu Dijaškega doma. Interesenti naj si objekte pred prodajo ogledajo, les zmerijo, da tako lahko ponudbe stavijo. Proda se najvišjemu ponudniku vse skupaj ali pa tudi posamezno proti takojšnjemu plačilu.

Prodajalo se boče le na vrtu „Dijaškega doma“.

Potrebne informacije se dobe v pisarni, Aleksandrova cesta šte. 22. 1889 3-1

Seno, slamo, drva, premog, žito, krompir, sadje in druge delovne pridelke kupuje in prodaja **ANDREJ OSET**, Maribor, Aleksandrova cesta št. 57. Telefon št. 88. 1928

POZOR!

Lesne zaboje različnih velikosti prodamo takoj po nizkih cenah. — Interesenti se prosijo, da se tozadevno obrnejo na

3-1 **tvrdko „ELIN“** 1886

MARIBOR, Vetrinjska ulica št. 11.

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru.

Proda se

„kmečka hiša“.

Pismene ponudbe je vposlati do nedelje, dne 8. okt. 1922 Razstavnemu odboru, Aleksandrova c. 22. 1890 3-1

Perfektnega knjigovodjo

obenem izvežbanega korespondenta, sigurnega v nastopu, z dobro šolsko in splošno izobrazbo, išče

— večje podjetje v Mariboru —

za takoj ali pozneje za razvitka zmožno mesto.

Dobra plača. — — — Mesto stalno.

Ponudbe pod „Zmožna sila“ na upravo lista. 1887 3-1

40.000 kron nagrade

onemu, ki preskrbi oziroma odstopi v Mariboru lepo stanovanje z 4—5 sobami, po možnosti v bližini parka. Ponudbe pod „Zima“, poštroležke Karlovac. 1838 3-3

Vinogradniki in trgovci vina!

Prvovrstni vinski sodi iz tesane hrastovine, začeni od

K 5 po l.

nudi

Zagrebačka tvornica bačava, Zagreb.

Naročila direktno na tovarno 1865

Motorno kolo

s priklonim sedežem proda Hranilnica v Ljutomeru za

25.000 K.

Reflektanti se naj oglase pri Dr. MARKU STANJKO, odvetniku v Ljutomeru. 1863 3-2

Zahtevajte povsod „TABOR“!